

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

44. Consta[n]tinus de Bragantia Prorex, magnus fidei promotor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

cœlo flammæ ludis & ignium iaculis collucente, personanteque gratulatoriis plausibus & vocibus populi, fausta omnia acclamantis.

44
Constantinus
de Bragantia
Prorex, ma-
gnus fidei
promotor.

Tam illustri factò & maiestate argumenti, lustrationisque magnificentiâ tam nouo, instaurata est magnam partem religionis Christianæ ante biennium depressâ gloriâ, cupiditate quorundam improba, qui vt inde scribebat vir sapiens, cum ex Europa soluunt in Indias, conscientiam videntur relicto in littore abiicere, aut eius ad primos tempestatis motus iacturam facere. Legibus olim Regis piissimi Ioannis, & generalibus Goanæ Ecclesiæ synodis proscriptus fuerat pœnis grauissimis vsus omnis superstitionum ethnicarum, & Mauricarum ex omni ditone Lusitana, quod earum nonnullæ præterquam quod impiæ, essent etiam crudeliter barbaræ: haud tamen propterea Brachmanes segnius satagebant, vt sua paulatim festa sacrilega, in vsum reuocarent, nec raro incidit vt publicæ rei administratos nacti cupidos & venales, votis impiis potirentur, & ab iis Deum promiscuè cæca lucri fame habentibus nundiarentur probra diuini honoris & religionis; quod iis nunquam felicitate adeo impia processit, & Christiani nominis tanto dedecore vt anno 1555. quo viles animas publici administras magnis pretiis mercati, per eas ad hoc proregem adduxere, vt rei Lusitanæ bene consuli putaret, si concederetur aliquid Brachmanis, darentur aliqua illorum quieti, remitteretur nonnihil de feueritate legum quæ ad stabiliendam fidem olim necessariæ, fide tunc altis firmata radicibus, nullo admodum fructu seruari dicebantur. His apta principiis Theologiæ quæstuosæ conscientia infelici, abrogatio legum expeditur tribus his digesta capitibus; fore ethnicis liberum auito more, suis mortuis parentate, etiam vxorum viui comburio, cum cadaueribus maritorum. Liberum item dum nuptias facerent sua cursu per urbem circumvehere simulacra, & sua circum insanis vocibus, & saliorum motibus orgia celebrare. Denique liberum sua mancipia, sacro fonte in libertatem asserta Christianam, in seruitute retinere, sed Christianis venalia, vt heros dumtaxat, non conditionem commutarent, ceperuntque mox tria hæc piarum legum probra mortifera, incredibili bonorum omnium dolore in mores induci, ex quo etiam id intelligitur quam rectè vir prudens, æmulatorque diuinæ gloriæ strenuus Baltazar Dias in Lusitaniam scriberet, malum esse in bonis ponendum & dignum immensis ad Deum gratiis, si quando Proreges & qui sub iis communi præfunt, nobis indignati aliò verterent, & sibi confessorios alibi quærent. Ac sit ita sane & abstinere se nostros oporteat, ab attingenda Proregum gubernatione, à qua illos officij proprii ratio abundè eximit; haudquaquam tamen omittendum putarunt commune officium cuiusuis, modo Christiani, propugnandi scilicet diuini honoris, & vbi opus sit obiciendi pectus, ad eum asserendum. Nec iere incalsum maturioris consilij monita, quibus præcipuè Franciscus Rodriguez eundem Proregem reduxit in orbitam ex qua fraude potius aliena, quam suapte sponte aberrarat. Christianorum dedecus & religionis, nouis legibus.

legibus emendatum & quantumlibet inuitis, qui nundinata consilia in oppositum obstinabant, promulgatae sunt, pœnisque additis firmatae. Exterminata quævis superstitio publica, quocumque tandem permissu indulta diceretur. Collecti domo vna quouis infidelium ex genere, vel abiecti à parentibus vel iis orbat, vt illic alerentur, dùm ratione vti possent sui que compotes optarent quo mallet cultu religionis ac legis viuere. Accessuris vero ad Christi lauacrum, ius confirmatum est successione hæreditariæ, seu ab ethnicis, seu Mahometanis fuissent progeniti. Creatus Almeida Christianorum pater, cum amplissima potestate rei ipsorum publicæ regendæ, atque propagandæ: æque tamen superbum infidelium tumorem res nulla depressit, Christianorum gloriam adeo nihil auxit, vt translati ab illis in istos dignitatum gradus, & locuples gestio munerum publicorum, quibus vtrisque ante id temporis Brachmanes, tùm mire colebantur, tùm magnopere ditabantur. Emebant honorifica mûnera, lucrosas redemptiones, commerciõrum pinguißima commoda, quicquid pecuniarum Goa, eique confines insulæ haberent, vnis fere Brachmanum manibus tractabatur, & fidei hostibus gratiosis, tumidis, reuerendis, miselli neophiti vitam trahebant ignobilem pauperem omni gradu honoris, & lucri occasionebus exclusam, & cum iis vnâ infidelibus contemptui erat sacrosancta religio.

Tunc versis vtrimque in oppositum vicibus, depressi Brachmanes, & quæstuosis redemptionibus extrusi prope abfuit quin pudoris, & damni impatientia Patrem Rodriguez de medio tollerent, & faces subderent nostrorum ædibus: Passim vero apud omnes queri, dolere iniuriam, dicitur id sibi, veris nimium vatibus mentem præfagisse, oppressuram se ruinam, haud sibi aliunde, quam ab illo S. Pauli execrabili Collegio metuendam, quamquam hæc illos propriè ruina non obruit, fuitque Prorex Franciscus Barretus condendis legibus quàm munien- dis felicior. Seruabatur ea laus ducis Bragantiæ filio Constantino, quem anno 1558. regendis Indiis Barretus habuit successorem: magnum equidem splendore, sanguinis regij, sed maiorem luce propriarum virtutum, quibus nobilitatem sanguinis, & auorum glorias illustravit: felix plane India & Christianitas Orientis, si nacta foret eodem tempore hos duos Xauerium, & Constantinum. Potuissent hi soli mutua desideria explere, altero inuicem imperia & auctoritatem; altero labores indefessos, sudoresque præstante: quantum sub huius gubernatione diuersa fuerit à priori Christianæ rei, & ethnicæ facies, iucundum est, ex P. Ludouico Froës relegere. [Brachmanes, inquit, & nobiles ethnici munia omnia occupabant quæstui opportuna, & in aula Proregis primas obtinebant, Christiani contra in opificia sordida & ministeria detrusi vilissima, hortos, equos, & præsepia curabant, cum suo in publicum incredibili contemptu, velut capitum proletariorum, fiebatque interdum, vt accidere supplices ethnicis cogerentur, ad extorquendam ex aulæ ministris causarum suarum absolutionem. Iam, quæ

Dei est gratia si qui Brachmanum aliusve quicumque fuerit ethnico-
rum, à Prorege aliquid decernunt petere; locum mari vicinum petunt
præstolanturque illic patienter dum ex imminente fenestra palatij vi-
dendum se præbeat, ad solem interea, vel imbrem, vt cœlum fuerit, in
portu aut littore stando, ambulando, expectandi nauseam decoquunt,
coniectis perpetim fenestram versus luminibus: inde vt tandem conspi-
ci cœperit, humili corporis proclinatione mox illum certatim vene-
rantur, manuque protendunt libellos supplices quos habent illi offe-
rendos donec is hunc aut illum vt lubitum venerit, nutu ad se accersat,
Proregis aulam vice versa conflant Christiani ciues, in ambulacris pa-
latij spatiantur, ad limen interioris cubiculi sedent, prandentem cin-
gunt illustri corona, holoserico pretioso, & cocco ensibusque auratis
insignes; si quid optant, perse ipsi id petunt, nullo egentes perducto-
re. Accersit subinde Prorex P. Almeida, hominem ad eius consilia
mirè natum quòd eius in Christiana re ardore eximio plurimum vtatur.
Quærit ex eo nunc, ecquid daturus sit pretij, si bearit illum recenti
nuntio nobilis cuiuspiam infidelis, Christiana sacra flagitantis; modo
exstimulat ad excogitandas artes nondum tritas, & novos labores, qui-
bus quammaxima ethnicorum fiat ad Christum accessio. Almeida vero
quos mittit Deus fide imbuendos, eos illico Proregi sistit, vt discant
probentque suis oculis ethnici quàm humaniter, & beneuole, quàm
honorificè & amanter illos excipiat, complectatur, securos esse iubeat
de patrocinio suo, & defensione. Hinc scelestissimi Brachmanes, paulo
prius hic rerum domini, nostro nunc suasu & opera, deiecti & in ni-
hilum acti, odere nos morte quauis deterius, & de hoc nostro S. Pau-
li Collegio, monstra vituperationum pro sua rabie conficta spargunt.
Sed latent licet, mordere non valent. Pagodes illorum subruimus;
festa impia, ne agant euincimus, retegimus illorum flagitia, & incan-
tamenta; vtque miris modis sua dissimulent, & tegant, qua se latere
maximè cogitarant illac eos inuestigamus, & intercipimus: hilaritates
nuptiarum, ludorum, simulacrorum festiuas, nisi de media nocte, lo-
cisque clam maxime occultis non celebrant, & quidem taciti, nullo
strepitu, & clamore quod luce palam antehac impudenter audebant;
cumque has etiam subinde Christiani cautiones fallant, & intercipient
nocturna illorum orgia, moniti statim accurrimus, comminimus si-
mulachra, solennia in confusionem vertimus, hilaria in luctum & mœ-
rorem.] Hæc ille Proregis Constantini præclara describens studia &
solicitem ardorem in salute infidelium procuranda; sed hic ministris
quibusdam Regiis, si superis placet, non placuit, vitio hunc dabant
non virtuti, aut si virtus hic foret, hanc esse Monachi non Proregis,
eique stolidè obtrectabant, horas illum aiebant negotiis regiis furari,
quas de religionis capitibus altercando sumebat cum Brachmanis. Hu-
manitate illa erga neophytos tam familiari, viles non raro, seruos aga-
sones; & paterno illorum complexu ac tenero, dedecorari Proregis
dignitatem,

dignitatem, quam sustinuerunt illius maiores in summo semper honoris gradu. Optarent denique illum ardentius in augendo Regis quam Christi patrimonio laborare quod solis animarum accessionibus ditescit: nec defuere aliqui tam effrontes, ut ei obiicerent, egentiores fore fiscum regium suo illo Prorege, quam omnibus retro Proregibus; onerandis in Lusitaniam nauibus mercium numerum descriptum in carta breui; neophytorum longissimam, suis digestam diebus singulis, quibus Christiani effecti sunt singuli: benignam materiam dandarum ad Iesuitas literarum, sed fisco inutilem; & hæc quidem noui illi Catones, quibus ipse tanto cordatius quanto illi amentius, ad Sebastiani Regis Domini sui obsequium, & gloriam plus conferre, insularium illorum vilissimi conuersionem ad Christi fidem, quam quicquid fisco totis ex Indiis proueniret, quicquid aromatum in Lusitaniam nauigationes annuæ reportarent. Hac responsione amisit ab se pudefactos eorumque deinceps oblocutiones, & stultam prudentiam pluma pendens, miserorum saluti, ut instituerat nihilo parcius institit: eratque non iucundi modo, sed efficacis quoque apud religiosos Euangelij præcones exempli, ubicumque occurreret ethnicus aut Mahumetanus, subsistere Principem, interrogare de secta, sectæ mendacia, & fraudes aperire: adstruere legem Christianam eiusque sanctitatem, & miselli vnus pertinacitati expugnandæ, ita incumbere, ut si eius debellatione, Orientis imperium verteretur, quibus tantum abest ut fisco regio de redditibus annuis decesserit obolus; ut Deo potius, hanc eius eximiam, & Lusitanorum regum pietatem, quibus in hoc etiam fidelem præstabat operam, pensante, arcem, ditionemque Damani, & Manaram insulam Lusitanicæ coronæ adiunxerit, partemque regni (ut post narrabitur) Iafanapatani. Dicendum hic paucis quam late fausteque Christi regnum in maritimis Goanis propagarint, Constantini & Patrum iuncti animi & labores.

Atque ut nobis initium faciat ipsa Goa. Huius Insulæ tractus vnum & viginti qua pagos, qua oppida censebat, agebant ad duo vel tria capitum millia; ferme in singulis adoratores idolorum; dolebat Patribus vehementer post tantum annorum in antiqua illos superstitione putrescere; cumque ipsi quotannis, claram Euangelij facem Æthiopibus, Iaponiæ, Moluco illaturi, nec metas nec modum nauigationibus & periculis ponerent, hos tamen prope domi & coram cernere in auita perire cæcitate: cuiuscumque tandem id culpa fieret; decreuit fortiter Constantinus amouere quicquid eorum conuersioni obstitisset, eamque Patribus enixè commendauit. Ergo hi numero sedecim diuisam inter se insulam aggredi, festis quibusque diebus Goa exire ante lucem, suam quisque in partem laborum alacres pergere, & tam solerti esculentoque hamo, alij pueros cantu doctrinæ Christianæ; alij populum concionibus ad eum appositis; Bonzios alij disputatione ad eum capere, ut ramalibus passim amplissimè constructis auditorio locus ubique pararetur.

44.
Conuersorū
ingens num-
reus Goanō
in tractu.